पुण्यकर्म्मसु प्रवर्त्तयत्वित्यर्थः। तदेतन्मन्त्रद्वयं मनोदेवताविषयं द्रष्टव्यम् ॥

अथ पञ्चमीमाह। "जुषतां मे वागिदꣳ हविः। विराड्-देवी पुरोहिता। हव्यवाडनपायिनी" इति। इदं पुरोवर्त्ति मे हविः वाग्देवी सेवताम्। कीदृशी विराड्देवी देवता-विग्रहात् पुरोहिता प्रथमतः प्रवृत्ता यद्यपि पुरश्चरत्वं मनस उक्तं तथापि कायव्यापारापेक्षया पूर्व्वभावित्वं प्रथमप्रवृत्तिः वचसो युक्ता। अतएव व्यवहारक्रमोऽन्यत्राम्नातः, कर्म्मणा करोतीति हव्यवाट् वाचा हि मन्त्रमुच्चार्य्य हविर्दीयते, तस्मा-द्वागियं हविर्वहतीत्युपचर्य्यते। अनपायिनी सर्व्वेष्वपि व्यव-हारेष्वनुगता नहि वागिन्द्रियमन्तरेण अतीतानागतविषयो व्यवहारः सम्भवति ॥

अथ षष्ठीमाह। "यया रूपाणि बहुधा वदन्ति। यशाꣳ-सि देवाः परमे जनित्रे। सा नो विराडनपस्फुरन्ती [२]। वाग्देवी जुषतामिदꣳ हविः" इति। यान्येतानि देवतिर्य्य-ङ्मनुष्यादिरूपाणि यानि च नील-पीत-शुक्ल-कृष्णादिरूपाणि तानि सर्व्वाणि यया वाचा मनुष्या बहुधा वदन्ति। इदं समीचीनमिदमसमीचीनमिति एतादृशं बहुधा वदन्ति। तथा परमे जनित्रे उत्तमे जन्मनि वर्त्तमाना देवाश्च यशांसि रमणी-यानि रूपाणि यया वाचा वदन्ति सा वाग्देवी नोऽस्मदी-यमिदं हविर्जुषताम्। कीदृशी वाक् अर्थप्रकाशकत्वेन विविधं राजमान इति विराट् अपस्फुरणम् अर्थापिधाने कुण्ठीभावः